

แนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน

นายสงวนพงษ์ คำบุบผา¹

นายจรัญชัย เคียงกิตวรณ²

นายพิพิธ สุขเกษม³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน และการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงินโดยการใช้สายลับ โดยใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิจัยทางเอกสาร

จากการศึกษาพบว่า การใช้สายลับในการดำเนินคดีฟอกเงินยังมีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้สายลับ เกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลมาเป็นสายลับมีน้อยมาก อีกทั้งระเบียบที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าจ้างมีความยุ่งยาก ลำบาก และไม่เหมาะสมกับคุณภาพของชาวขาดงบประมาณในการพัฒนาสายลับและขาดเครื่องมือหรือระบบที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงขาดกระบวนการกลั่นกรองข่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถืออีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มขั้นตอนและไม่สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินคดีในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนเห็นว่า แนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน ควรมีการออกกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้สายลับเป็นการเฉพาะ ปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกบุคคลมาเป็นสายลับโดยเพิ่มคุณสมบัติและการทดสอบความรู้ ปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าจ้างให้สามารถเบิกจ่ายได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมกับคุณภาพของชาวที่ได้รับ จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสายลับและสนับสนุนเครื่องมือหรือระบบที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสายลับ รวมถึงควรมีกระบวนการกลั่นกรองข่าว เพื่อลดขั้นตอนพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือของข่าว ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สุดท้ายผู้ที่ได้รับประโยชน์สูงสุดคือประชาชนที่จะอยู่ในสังคมที่มีปัญหาอาชญากรรมน้อยหรือปลอดอาชญากรรม คุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น และจะได้ช่วยกันในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ : สายลับ, อาชญากรรม, คดีฟอกเงิน

1. บทนำ

การฟอกเงิน (Money Laundering) หมายถึง การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดกฎหมายโดยตรงเป็นสิ่งอื่นแล้วนำสิ่งนั้นไปเปลี่ยนต่อโดยทำให้ถูกกฎหมาย การฟอกเงินจึงถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างจากอาชญากรรมโดยทั่วไป เช่น เป็นความผิดที่เอกชนไม่ใช่ผู้เสียหายโดยเฉพาะ และจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้นก่อนและผู้กระทำความผิดนำเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานมาทำการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินไปโดยมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด คือ เพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือ

¹ นักสืบสอบสวนชำนาญการ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.

² นิติกรปฏิบัติการระดับสูง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.

³ พนักงานสอบสวนชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน เพื่อปกปิด หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินนั้น ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด⁴

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากลักษณะของการกระทำความผิดฐานฟอกเงินซึ่งเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นกระบวนการทำงานไม่เปิดเผยของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ไม่เปิดเผยตัวตน และมีความสลับซับซ้อนในการดำเนินงานเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบและจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การสืบสวนเพื่อหาตัวการสำคัญ หรือการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีฟอกเงินเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ดูแลในเรื่องดังกล่าวมีจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ และไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางอาชญากรรมที่มีการพัฒนารูปแบบเพิ่มมากขึ้นได้ ดังนั้น การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจึงจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพซึ่งมีลักษณะพิเศษที่ต่างจากการปราบปรามอาชญากรรมทั่วไป โดยในการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับพฤติการณ์การกระทำความผิด รวมทั้งการสืบเสาะหาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่า “สายลับ” ซึ่งเป็นการอาศัยความร่วมมือของประชาชนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

อย่างไรก็ตาม แม้ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถมีสายลับเพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการสืบสวนการกระทำความผิดฟอกเงินได้ อีกทั้งยังมีการจัดตั้งกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อจ่ายค่าตอบแทนแก่สายลับที่แจ้งความนำสืบทรัพย์สินจนเป็นผลให้ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินและเป็นที่ยุติ⁵ แต่จากการศึกษาพบว่า สายลับในกระบวนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรที่จะได้มีการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน เพื่อให้การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
- 2.2 เพื่อศึกษากรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย
- 2.3 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน
- 2.4 เพื่อศึกษาการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงินโดยการใช้สายลับ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 เพื่อทราบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม
- 3.2 เพื่อทราบกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย
- 3.3 เพื่อทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน
- 3.4 เพื่อทราบการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงินโดยการใช้สายลับ
- 3.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน

⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 และมาตรา 5.

⁵ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2557 ข้อ 10.

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรม (Crime Prevention) หมายถึง การใช้มาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้น โดยอาจเป็นการกำจัดที่ต้นเหตุ ขจัดความปรารถนาที่จะกระทำความผิด และการขจัดช่วงโอกาสที่จะกระทำความผิด ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เอกชน และประชาชนทุกคนในการร่วมมือกัน⁶ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม ดังนี้

(1) ทฤษฎีบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Theory)

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยการบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้นตามความเชื่อของสำนักดั้งเดิม (Classical School) โดย Sir Robert Peel บิดาของตำรวจยุคใหม่เห็นว่า การป้องกันอาชญากรรมคืองานหลักของตำรวจ ยิ่งกว่าการสืบสวน สอบสวน จับกุม และลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งทฤษฎีนี้จะเน้นการปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบออกตรวจท้องที่ มีการจัดสายตรวจแบบต่าง ๆ เพื่อลดช่องโอกาสในการกระทำความผิดของคนร้าย มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องมือเครื่องใช้พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการตรวจท้องที่ และหากมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้น ต้องรีบสืบสวนจับกุมให้ได้อย่างรวดเร็วเพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างและคนร้ายไม่กล้ากระทำความผิด⁷

(2) ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Theory)

แนวทางการป้องกันอาชญากรรมโดยชุมชนสัมพันธ์มีรากฐานมากจากแนวคิดและผลการวิจัยของนักอาชญาวิทยากลุ่มชิคาโกหรือเป็นที่รู้จักในนามของสำนักนิเวศวิทยาอาชญากรรม (The Ecological School of Criminology) ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของ Robert E. park โดยมีแนวคิดว่าการจัดสภาพทั่วไปในระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้าน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตนเอง และบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม โดยตำรวจจะมีบทบาทเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม⁸

(3) ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Theory of Crime Control Through Environmental Design)

แนวทฤษฎีนี้เป็นความคิดรวม (Synthesis) ระหว่างทฤษฎีบังคับใช้กฎหมายและทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ โดยมี Jeffery C Ray เป็นผู้ริเริ่มแนวคิด ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาอาชญากรรมในชุมชน โดยหลักการแล้ว เราสามารถวางแผนเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือออกแบบสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งสภาพแวดล้อมรูปธรรมและนามธรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้ โดยทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบุคคลหรือทรัพย์สินได้ง่าย อันเป็นการปิดกั้นหรือลดช่องโอกาสในการก่อเหตุของคนร้าย⁹

(4) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation)

แนวทฤษฎีนี้เป็นกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหา ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการ ความเข้าใจพื้นฐาน วัฒนธรรม และค่านิยมของคนในชุมชน เป็นองค์ประกอบในการสร้างความร่วมมือ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยครอบคลุมถึง

⁶ ปรียญา ศรีเรือง, (2559), การออกแบบความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรเมืองปทุมธานี, (ปริญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น. 30.

⁷ พัฒนกร สูงนารถ, (2551), มาตรการป้องกันอาชญากรรมบนสะพานลอยในกรุงเทพมหานคร, (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น. 19.

⁸ พัฒนกร สูงนารถ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 7, น. 20.

⁹ พัฒนกร สูงนารถ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 7, น. 21.

การมีส่วนร่วมใน 4 มิติ คือ การวางแผน (Planning) การดำเนินการ (Implementation) การประเมิน (Evaluation) และการได้รับประโยชน์ (Benefits)¹⁰

4.2 กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมในประเทศไทย

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 เห็นชอบกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ที่เสนอโดยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) โดยได้กำหนดกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม เป็น 6 ด้าน¹¹ ดังนี้

(1) การป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม

การป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดการกับพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรม เพื่อเป็นการปิดกั้นโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะเข้าถึงบุคคลหรือทรัพย์สิน รวมถึงการสร้างความสะดวกในการเฝ้าระวังและการติดตามผู้กระทำความผิดเมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้น ได้แก่ การปรับปรุงพื้นที่ล่อแหลม การดำเนินการด้านผังเมืองและการออกแบบอาคาร การเพิ่มไฟส่องสว่าง การควบคุมพื้นที่รกร้าง การกวดขันแหล่งอบายมุข และการติดตั้งและเชื่อมโยงเครือข่ายกล้อง CCTV

(2) การป้องกันอาชญากรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

การป้องกันอาชญากรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันสังคมจากปัญหาอาชญากรรม ได้แก่ การให้ประชาชนร่วมวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหา การสร้างชุมชนเข้มแข็งสามารถดูแลป้องกันตัวเองได้ การส่งเสริมและบูรณาการเครือข่ายที่มีการจัดตั้งไว้ และการจัดกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกประชาชน

(3) การป้องกันอาชญากรรมด้วยการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

การป้องกันอาชญากรรมด้วยการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ หมายถึง การป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน และผู้พ้นโทษทุกกลุ่ม กลับมากระทำความผิดซ้ำอีกหลังจากพ้นโทษ ได้แก่ การสร้างระบบติดตามผล ส่งต่อและการดูแลหลังพ้นโทษ การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตและจัดการงานให้กับผู้กระทำความผิด การจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนทัศนคติแก่ผู้กระทำความผิด และการรณรงค์ให้สังคมยอมรับผู้กระทำความผิด

(4) การป้องกันอาชญากรรมโดยการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสจะกระทำความผิด

การป้องกันอาชญากรรมโดยการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสจะกระทำความผิด หมายถึง การเฝ้าระวังกลุ่มบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้ติดยาเสพติด ผู้ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ผู้ประพฤตินิสัยในลักษณะอันธพาล คนวิกลจริต เด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่เป็นกลุ่มเสี่ยง ซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยง ที่อาจจะกระทำความผิดได้ ได้แก่ การเฝ้าระวังบุคคลกลุ่มเสี่ยง การจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง การสร้างกลไกหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน

(5) การป้องกันอาชญากรรมโดยการลดโอกาสการตกเป็นเหยื่อ

การป้องกันอาชญากรรมโดยการลดโอกาสการตกเป็นเหยื่อ หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้รู้จักการป้องกันและระวังภัยด้วยตนเอง รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ถึงรูปแบบ วิธีการของภัยอาชญากรรม แนวทางป้องกันเพื่อระมัดระวังภัยอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น โดยเน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมหรือไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ได้แก่ การจัดให้มีระบบเตือนภัยอาชญากรรม การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้

¹⁰ พัฒนาการ สูงนารถ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 7*, น. 28.

¹¹ วลิต นาคบัว, สำนักงานกิจการยุติธรรมและกรอบป้องกันอาชญากรรม, เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร Crime Prevention การป้องกันอาชญากรรมกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม, สืบค้นจาก <http://www.oja.go.th/>,

ความรู้กับประชาชน การพัฒนาระบบศูนย์รับแจ้งเหตุ และการจัดให้มีระบบในการป้องกันอาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

(6) การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรในการป้องกันอาชญากรรม

การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรในการป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้รู้เท่าทันผู้กระทำความผิด รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับตำแหน่งและภารกิจ การจัดให้มีระบบที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และการบูรณาการและเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

4.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน

ในการดำเนินคดีฟอกเงินของสำนักงาน ป.ป.ง. สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ การดำเนินคดีอาชญาฐานฟอกเงิน และการดำเนินคดีทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นมาตรการทางแพ่ง ในการดำเนินคดีอาชญาฐานฟอกเงินนั้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้ให้อำนาจการสอบสวนแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ป.ป.ง. มีเพียงการสืบสวนในเบื้องต้น และไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป ซึ่งในบทความนี้จะกล่าวถึงการดำเนินคดีทรัพย์สินซึ่งเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของสำนักงาน ป.ป.ง. ที่จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งเป็นกระบวนการทางแพ่งเท่านั้น

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการแสวงหาพยานหลักฐานและการค้นหาความจริงในคดีฟอกเงินอยู่หลายมาตรการ ได้แก่ มาตรการคุ้มครองบุคคล¹² มาตรการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงิน ทั้งการมีหนังสือสอบถาม เรียกบุคคลมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ ส่งบัญชี เอกสารหรือหลักฐานมาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา และการเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัย¹³ มาตรการจับผู้กระทำความผิดและบันทึกถ้อยคำเบื้องต้น¹⁴ มาตรการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการเงินหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์¹⁵ และมาตรการอำพรางตน¹⁶ เป็นต้น

โดยในกระบวนการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน ของสำนักงาน ป.ป.ง. นั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการ 1. ตรวจสอบและวิเคราะห์รายงานหรือข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน รวมทั้งรับหรือส่งรายงานหรือข้อมูลการวิเคราะห์รายงานเกี่ยวกับการทำธุรกรรม เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง 2. สืบสวนและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับการทำธุรกรรม เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง 3. ประสาน ปฏิบัติการเพื่อการสืบสวน ตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินและรวบรวมพยานหลักฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง 4. ตรวจสอบและพิสูจน์ทราบทางบัญชีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงิน 5. จัดทำสำนวนคดีเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการธุรกรรมพิจารณาออกคำสั่งมอบหมายพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน ของสำนักงาน ป.ป.ง. จะเป็นการแสวงหาพยานหลักฐาน

¹² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 37/1.

¹³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38.

¹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38/1.

¹⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46.

¹⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46/1.

เพื่อบ่งชี้ความจำเป็นในการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการร้องขอต่อศาลแพ่ง เพื่อให้ทรัพย์สินดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งเป็นมาตรการทางแพ่งที่แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาที่อาจจะ มีข้อจำกัดหลายประการในการแสวงหาพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยอาชญากรรมในปัจจุบันยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้มีการพัฒนารูปแบบที่ซับซ้อน จากการพัฒนาของเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน จำนวนมาก ซึ่งในการปราบปรามอาชญากรรมเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจหน้าที่มีกำลังไม่เพียงพอที่จะรับมือกับ จำนวนอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น และไม่สามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางอาชญากรรมได้ ดังนั้น การให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาดังกล่าว

4.4 การแสวงหาพยานหลักฐานในคดีฟอกเงินโดยการใช้สายลับ

เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย อันถือเป็นหนึ่งในอำนาจหน้าที่ ของสำนักงาน ปปง.¹⁷ จึงได้มีการจัดตั้งสายลับ ปปง. ขึ้น เพื่อแจ้งเบาะแส หาข่าว เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน รวมทั้งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยจะรับสมัครประชาชนทั่วไปเข้ามาเป็นสายลับ ซึ่งแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับสายลับของสำนักงาน ปปง.¹⁸ มีดังนี้

(1) คุณสมบัติของสายลับ

(1.1) ต้องไม่เป็นบุคคล นิติบุคคล และเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

(1.2) ต้องเป็นผู้ที่สื่อสารสร้างความเข้าใจ และตอบคำถามเกี่ยวกับการแจ้งเบาะแสหรือ ข้อมูลต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ การสื่อสารสร้างความเข้าใจและตอบคำถามนั้น อาจใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียนหรือวิธี ใดก็ได้ที่สามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจ

(2) จรรยาบรรณของสายลับ

(2.1) ต้องมีความมุ่งมั่น และความกล้าที่จะแจ้งเบาะแสในการนำจับหรือนำสืบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง การกระทำความผิดให้สำนักงาน ปปง. เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐทราบ

(2.2) ต้องมีคุณธรรมไม่กลั่นแกล้งหรือใส่ร้ายผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายจากการแจ้งเบาะแส หรือข้อมูลที่ปราศจากความจริง

(2.3) ต้องไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ ในการแจ้งเบาะแสหรือข้อมูล

(2.4) ต้องไม่แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการอ้างประโยชน์ จากการเป็นสายลับ

(2.5) ต้องไม่ทำให้สำนักงาน ปปง. หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ปปง. เสื่อมเสีย เกียรติยศ ศักดิ์ศรี หรือชื่อเสียงในการเป็นหน่วยงานที่เป็นความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน

(3) หน้าที่ของสายลับ

(3.1) มีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับสำนักงาน ปปง. ในการป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน

¹⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 40 (3/5).

¹⁸ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสายลับของสำนักงาน ปปง.,[เว็บไซต์].สืบค้นจาก <https://amcis.amlo.go.th/>.

(3.2) มีหน้าที่ในการแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน และความผิดฐานฟอกเงิน หรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ที่ตนเองได้พบหรือทราบให้สำนักงาน ปปง. ทราบ

(3.3) มีหน้าที่เฝ้าติดตามพฤติกรรม ความเคลื่อนไหว ของบุคคลหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ได้แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลไปแล้วให้สำนักงาน ปปง. ทราบ เมื่อมีข้อเท็จจริงใหม่หรือเปลี่ยนไปจากที่ได้แจ้งไปแล้ว

(3.4) มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสายลับ ตามที่สำนักงาน ปปง. กำหนด

(4) สิทธิของสายลับ

(4.1) สายลับมีสิทธิเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการของสายลับ ตามหลักสูตรที่สำนักงาน ปปง. ได้จัดขึ้น และจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับข่าวสารการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของสำนักงาน ปปง. ร้องขอ

(4.2) สายลับมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อได้รับการข่มขู่ หรือคุกคามต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจรวมทั้งครอบครัว อีกทั้งการปกปิดเกี่ยวกับชื่อที่อยู่หรือสถานะของตน

(4.3) บุคคลที่สมัครเป็นสายลับไม่มีเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือเงินอื่นใดของสำนักงาน ปปง.

อย่างไรก็ดี สายลับหรือบุคคลภายนอกที่สามารถนำสืบทรัพย์สินจนเป็นผลให้ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินและเป็นที่ยึด และไม่เป็นคดีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ตามปกติวิสัยจะต้องตรวจพบได้อยู่แล้ว มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนไม่เกิน 1 ล้านบาทต่อคดี¹⁹ และยังมีสิทธิได้รับค่าข่าวสาร 8,000 – 15,000 บาทต่อเดือนไม่เกิน 3 เดือน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสำคัญของข่าว²⁰

5. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีการดำเนินการศึกษาด้วยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต กฎหมาย ทฤษฎี รวมถึงระเบียบและแนวทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีฟอกเงิน แล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน

6. อภิปรายผลและสรุป

6.1 อภิปรายผล

สำนักงาน ปปง. เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นดำเนินการกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน เช่น ค้ายาเสพติด ค้าประเวณี ค้ามนุษย์ ฉ้อโกงประชาชน ทูจจริต เป็นต้น เพื่อเป็นการตัดวงจรอาชญากรรมไม่ให้นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้นำมาเป็นทุนในการก่ออาชญากรรมอีก ทั้งเป็นการลดแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรม เนื่องจาก

¹⁹ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2557 ข้อ 10.

²⁰ ระเบียบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2547.

การศึกษาเชื่อว่าอาชญากรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจะมีทรัพย์สินหรือเงินเป็นแรงจูงใจหลักที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิด

ในการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ง. ได้ใช้เครื่องมือหลายอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งหนึ่งในนั้นคือการใช้สายลับเพื่อแจ้งเบาะแส หาข่าว เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน รวมทั้งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยจะรับสมัครประชาชนทั่วไปเข้ามาเป็นสายลับ ซึ่งตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ (ปี พ.ศ. 2546 - 30 กันยายน 2560) มีผู้สมัครสายลับ ป.ป.ง. จำนวนทั้งสิ้น 75,348 ราย²¹ และได้มีการแจ้งเบาะแสอยู่ที่ประมาณ 2 - 3 เรื่องต่อเดือน ซึ่งถือว่ามียอดที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนสายลับ

จากการศึกษาพบว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมาย ประกาศ หรือระเบียบหลักเกณฑ์ ที่ชัดเจน เกี่ยวกับการใช้สายลับของสำนักงาน ป.ป.ง. การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจึงต้องนำกฎหมายหรือระเบียบที่ใกล้เคียงมาปรับใช้ เช่น ระเบียบคณะกรรมการกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2557 และระเบียบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2547 ที่มีการกำหนดเรื่องสิทธิได้รับค่าตอบแทนและสิทธิได้รับค่าข่าวสารของบุคคลภายนอก ผู้แจ้งความนำสืบทรัพย์สินมาปรับใช้กับสายลับ

เมื่อพิจารณากระบวนการคัดเลือกบุคคลมาเป็นสายลับจะพบว่า สำนักงาน ป.ป.ง. ได้มีการกำหนดเกณฑ์ในเรื่องคุณสมบัติของสายลับแต่เพียงต้องไม่เป็นบุคคล นิติบุคคล และเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต้องเป็นผู้ที่สื่อสารสร้างความเข้าใจ และตอบคำถามเกี่ยวกับการแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลต่าง ๆ ได้เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์ที่น้อยมากเมื่อเทียบกับภาระหน้าที่ของสายลับในการแจ้งเบาะแส หาข่าว เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน จึงอาจทำให้การคัดกรองบุคคลที่จะมาเป็นสายลับยังไม่มี ความเหมาะสมและมีคุณภาพเท่าที่ควร

ในปัจจุบัน แม้สำนักงาน ป.ป.ง. จะมีระเบียบการจ่ายเงินให้แก่บุคคลทั่วไปที่ให้ข่าวสำคัญเกี่ยวกับคดี รวมทั้งการช่วยนำสืบทรัพย์สินสามารถเบิกจ่ายจากเงินกองทุนสำนักงาน ป.ป.ง. ได้สูงสุดถึง 1 ล้านบาทต่อคดี แต่ในทางปฏิบัติ การเบิกจ่ายเงินมีระเบียบที่ค่อนข้างยุ่งยากและเบิกจ่ายล่าช้า อีกทั้งยังไม่เหมาะสมกับคุณภาพของข่าวที่ได้รับ ทำให้ขาดแรงจูงใจแก่ผู้ให้ข่าวหรือแจ้งเบาะแส ถึงแม้ว่าเงินจะไม่ใช่ว่าปัจจัยหลักที่ผู้แจ้งเบาะแสหรือสายลับต้องนอกไปมากกว่าความต้องการช่วยเหลือราชการ แต่เนื่องด้วยการทำงานที่ยากลำบากมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายกับตนเองหรือครอบครัว จึงยากที่จะได้ข่าวที่เป็นข้อมูลเชิงลึก อันจะนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

ในเรื่องการพัฒนาสายลับให้มีองค์ความรู้และมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับภารกิจนั้น แม้สายลับของสำนักงาน ป.ป.ง. จะมีสิทธิเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการของสายลับ ตามหลักสูตรที่สำนักงาน ป.ป.ง. ได้จัดขึ้น แต่ปัจจุบันสำนักงาน ป.ป.ง. ได้จัดฝึกอบรมความรู้และทักษะเกี่ยวกับการดำเนินการของสายลับน้อยลงเมื่อเทียบกับจำนวนสายลับที่มีอยู่ เนื่องจากติดปัญหาในเรื่องงบประมาณ นอกจากนี้ การเข้าถึงเป้าหมายหรือข่าวสารของสายลับเกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในปัจจุบันนั้น เป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากอาชญากรรมได้มีการพัฒนารูปแบบที่ซับซ้อนและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงจำเป็นต้องมีการสนับสนุนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสายลับเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

²¹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, (2560). รายงานประจำปี 2560. สืบค้นจาก <http://www.amlo.go.th/>.

นอกจากนี้ข่าวที่ได้จากสายลับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย เนื่องจากเป็นข่าวที่ไม่เจาะลึก กล่าวถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดเพียงคร่าว ๆ เพราะไม่มีกระบวนการในการกรองข่าว พนักงานเจ้าหน้าที่ จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือของข่าวอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตอนในการปฏิบัติงานของ พนักงานเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้การจัดทำสำนวนเกิดความล่าช้า ไม่สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินคดีปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงควรที่จะได้มีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรม ในคดีฟอกเงิน เพื่อให้การใช้สายลับในการสืบสวนหาข่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลดภาระของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่มีความซับซ้อน หรือเป็นองค์กรอาชญากรรม โดยได้รับความร่วมมือ จากประชาชนในการช่วยป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจะช่วยในการประหยัดงบประมาณ และกำลังคนของรัฐ ในการแก้ปัญหาด้านอาชญากรรม

6.2 สรุป

จากผลการศึกษาพบว่าการใช้สายลับในการหาข่าว แจ้งเบาะแส อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน ยังมีปัญหาหลายประการ ได้แก่

- (1) ไม่มีกฎหมาย ประกาศ หรือระเบียบหลักเกณฑ์ ที่ชัดเจน เกี่ยวกับการใช้สายลับของ สำนักงาน ป.ป.ง. การดำเนินการในเรื่องดังกล่าวจึงต้องนำกฎหมายหรือระเบียบที่ใกล้เคียงมาปรับใช้
- (2) เกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลมาเป็นสายลับมีน้อยมาก จึงอาจทำให้การคัดกรองบุคคลที่จะ มาเป็นสายลับยังไม่มีเหมาะสมและมีคุณภาพเท่าที่ควร
- (3) ระเบียบที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าข่าวมีความยุ่งยาก ล่าช้า และยังไม่เหมาะสม กับคุณภาพข่าวที่ได้รับ ทำให้การแจ้งข่าวสารเชิงลึกมีน้อย มีเพียงการแจ้งเบาะแสทั่ว ๆ ไป
- (4) ขาดงบประมาณในการพัฒนาสายลับ เช่น การฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพ และขาดเครื่องมือ หรือระบบที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสายลับ ทำให้การทำงานของสายลับยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
- (5) ขาดกระบวนการในการกรองข่าว ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือ อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นตอนในการปฏิบัติงาน และไม่สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินคดีในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

7. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน

เพื่อให้การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีฟอกเงินมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการใช้สายลับเพื่อป้องกันอาชญากรรมในคดีฟอกเงิน ดังนี้

7.1 ควรมีการออกกฎหมาย ประกาศ หรือระเบียบ ที่ชัดเจน เกี่ยวกับการใช้สายลับของสำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อรองรับการปฏิบัติงานของสายลับเป็นการเฉพาะ

7.2 ควรมีการปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกบุคคลมาเป็นสายลับ โดยการเพิ่มข้อกำหนดในเรื่อง คุณสมบัติของสายลับ และการทดสอบความรู้บุคคลที่จะมาเป็นสายลับ เช่น ต้องเป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย มีทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ มีความสามารถในการแจ้งเบาะแส หาข่าว เป็นต้น เพื่อให้ได้บุคคลที่จะมาเป็นสายลับ ที่มีความเหมาะสมและมีคุณภาพ

7.3 ควรมีการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าข่าว ให้สามารถเบิกจ่ายได้อย่าง รวดเร็ว ลดขั้นตอนการเบิกจ่ายให้ง่ายขึ้น และกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการเบิกจ่ายเงินให้เหมาะสมกับ คุณภาพของข่าวที่ได้รับ ซึ่งทางราชการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

7.4 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสายลับให้มีความรู้และมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับภารกิจ และสนับสนุนเครื่องมือหรือระบบที่ทันสมัยและเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสายลับ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของสายลับมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.5 ควรมีกระบวนการในการกรองข่าว เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการกรองข่าว เพื่อกลั่นกรองข่าวที่ได้จากสายลับว่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางคดีได้มากน้อยเพียงใด ทั้งยังช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือของข่าวอีกชั้นหนึ่ง และสอดคล้องกับนโยบายการดำเนินคดีในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

8. บรรณานุกรม

กฤษณพงศ์ พุตระกูล. (2560). *การป้องกันอาชญากรรมในทศวรรษหน้ากับการพัฒนาระบบตำรวจ*. กรุงเทพฯ: มติชนปากเกร็ด.

ปัทมา วรรณทร์. (2554). *การค้นหาคำความจริงในคดีอาชญากรรม : ศักยภาพในการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นสายลับ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2545). *การควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม: หลักทฤษฎีและมาตรการ*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. (2542, 21 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 29 ก. หน้า 45.

พริยญา ศรีเรือง. (2559). *การออกแบบความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรเมืองปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

พัฒนากร สูงนารถ. (2551). *มาตรการป้องกันอาชญากรรมบนสะพานลอยในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ยงยุทธ อากมล. (2559). *การป้องกันอาชญากรรมและการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะเมืองอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2557. (2557, 29 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 216 ง. หน้า 1.

ระเบียบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2547. (2550, 11 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนพิเศษ 57 ง. หน้า 33.

วัลลภ นาคบัว. สำนักงานกิจการยุติธรรมและกรอบป้องกันอาชญากรรม. [เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร Crime Prevention การป้องกันอาชญากรรมกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม]. สืบค้นจาก <http://www.oja.go.th/>.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2560). รายงานประจำปี 2560. สืบค้นจาก <http://www.amlo.go.th/>.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับสายลับของสำนักงาน ปปง. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก <https://amcis.amlo.go.th/>.